

Markó Béla
EGY JUHARFA ÉLETE*

Négyen voltunk ugyanabban a szerkesztőségi szobában. Velem szemben G. Gy., jobb oldalt Sz. J., bal oldalt N. L., mint egy képzeletbeli kártyapartin nap mint nap, de itt mindenkinek megvolt a maga asztala. A kibicek meg álltak mögöttünk láthatatlanul, és figyelték végig a lapokat. Ám igazság szerint csak Sz. J. kártyázott egy baráti társaságban hetente egyszer, és hát ráadásul nem is szerencsejáték a bridzs. Szerettem Sz. J.-t, mentorom is volt kezdettől fogva, de azért nehezen viseltem galambszürke rejtőzködését. Tudtam persze, hogy írásra rendezkedett be réges-rég, nem pedig élésre. Talán kétszer-háromszor jártam nála a Törvényszék utcában, egy emeleti lakásban, az egyik ablaka éppen az utca túloldalán levő börtönre nézett. Már akkor is ugyanitt lakott Sz. J., amikor az édesapját irredentizmus vádjával hosszú ideig éppen ebben a börtönben tartották fogva. A magas kőfalon nem láthatott át még az emeletről sem, csak tudta. Nap mint nap, végig. Folyamodott mindenfelé. Majd szóltak neki, hogy kellene valami vers. Akkor kiengedik. Sz. J. megírta. A nagyon okos emberekkel az a baj, hogy mindent meg tudnak magyarázni. Ezúttal viszont magyarázat nélkül is érthető volt. Saját magáért, azt hiszem, nem tette volna. Tartották a szavukat. Így jött rá, hogy az írás nem élés. Ám köze van az élethez. Hosszan

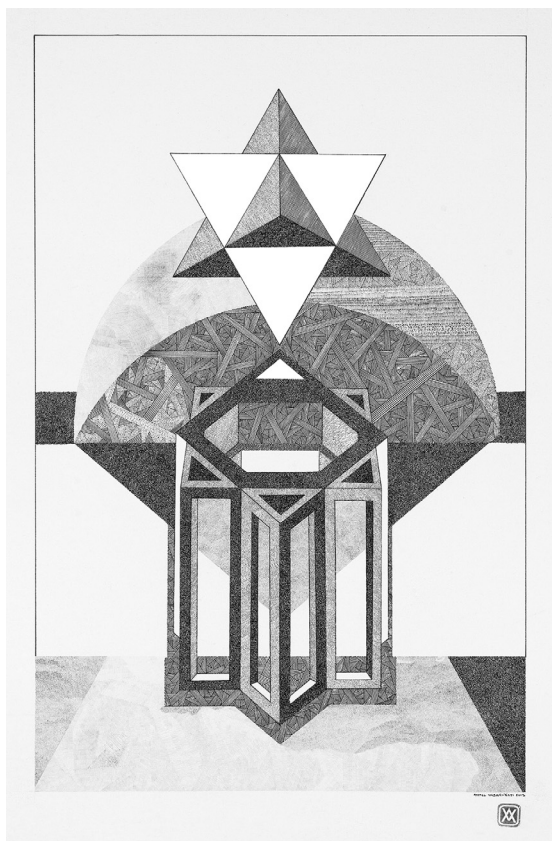
* Szeretettel köszöntjük a hetvenéves Markó Bélát.

fejtegette nekünk, hogy jó hatalom nincsen. A hatalom természeténél fogva rossz. Most meg figyeltem, hogy néhány napja egyfolytában tanácskoznak N. L.-lél, a hajdani tengerésszel, aki másodtisztt volt a kereskedelmi flotta valamelyik hajóján, de abbahagyta. Már írót. Lemondott ő is az éléről. Hosszan tárgyalták, hogy miképpen lehetne elpusztítani az Sz. J. ablakát teljesen beárnyékoló hatalmas juhart. Az utóbbi években nőtt ilyen nagyra. Elvette a fényt. És a kilátást a börtönre, gondoltam, de nem mondhattam ki hangosan. Meg aztán ez már nem is volt időszerű. Sz. J. édesapja évekkal azelőtt meghalt. Szabadon. Vagyis viszonylag szabadon. Ahhoz képest. Szóval a nagyszerű költő, próza- és drámaíró elmondta, hogy próbálkozott már mindenféle savval és méreggel, körbelocsolta a fa tövét, de nincs eredmény. N. L. hallotta valahonnan, hogy talán vörös- vagy sárgaréz-szeget kell verni a törzsébe, és a keringő nedvekkkel hamarosan reakcióba lépő réz megöli a fát. Mint egy rossz krimiben. A segítőkész N. L. szerzett is ilyen szeget, és egy alkalmas pillanatban kalapáccsal beverte. Várták, hogy mi lesz. A juhar élt tovább. Kivágni nem szabadott, és semmilyen más használható módszer nem jutott eszükbe. Azt hiszem, még ma is megvan az a fa. Sz. J. már halott. N. L. is. Lehet megrendítő drámákat írni, és lehet közben gyűlölni egy fát. Az élés végül mégis legyőzi az írást. Így kezdődnek a forradalmak? Összeesküvés egy ártatlan juharfa ellen? Ha még egyáltalán vannak ártatlanok egy diktatúrában. Emberek? Fák? Versek?

EMLÉKEZÉS EGY ZSARNOKSÁGRA

Végül talán nem is az országhatáron
éjjel-nappal kibiztosított fegyvereket
vagy a hegyeken-völgyeken folyton
végigsópró, a terebélyes fákat is tövestől
kicsavaró tapsvihart volt a legnehezebb
elviselni, hanem a gondosan lelakatolt
WC-papír látványát a különböző
állami intézményekben. Az ördög
a részletekben rejlik. A jelentéktelen
részletekben. A tekerccset tartó
fém- vagy porcelánrudacska végét
átfúrták, és apró lakattal zárták le,
hogy ne lehessen kihúzni. Így volt
például Bukarestben az Írószövetség
mosdójában is. Ezek szerint az írók
lopták a WC-papírt, és ki tudja, még
mit műveltek ezenkívül. Persze a
tehetségesebbek mindenre találtak
megoldást, gyorsan letekerték
a papírt, és ezzel egyidejűleg már
tekerték is fel, aztán a táskájukba
rejtették, hogy mielőbb észrevétlenül
hazavihessék. A Győzelem sugárút
115. szám alatti székház vendéglőjében
sietve felhőrpintettek még egy vodkát,
és már indultak is a zsákmánnyal.
Tudnotok kell, hogy egy igazi
zsarnokságban nem feltétlenül vér folyik,
hanem csak szar. Sajnálom, de ezt
nem lehet másképpen mondani. Olyan
az egész, mintha most találtam volna ki.
Mármint annyira együgyű. A sikertől
megittasult férfiak hazamentek, szereztem
WC-papírt, mondták. Micsoda öröm.

Micsoda szégyen. Micsoda emlék.
Átadhatatlan. Megtanulhatatlan.
És minek is? Amikor annyit ért egy tekerecs
WC-papír, mintha lopott Rembrandtot
rejtegetnél a kabátod alatt. A diktatúra
fejleszti a képzelőerőt. Ötletet ad.
Álmod is. Ihletet. Hiszen ma már
elképzelhetetlen az ilyesmi. De a többi?

Kiút a magányba, 2013
(70 x 50 cm, tus, ceruza, papír)